

dr Elżbieta Winiecka

Teoria kultury – rozkład zajęć

1. Zajęcia organizacyjne. „Teoria” i „kultura” – próby definicji pojęć.
2. Koncepcja „pola produkcji kulturowej” i „przemocy symbolicznej” Pierre’a Bourdieu.
 - Pierre Bourdieu *Dystynkcja. Społeczna krytyka władzy sądenia*, przeł. P. Biłos, Warszawa 2005, tu; *Wstęp* oraz cz. 2, rozdz. 4: *Dynamika pól*, ss. 9-16 i 280-318.
 - Z. Bauman, *Kultura jako spółdzielnia spożywców*, w: *Ponowoczesność jako źródło cierpień*, Warszawa 2000.
3. Upłynnienie granic – kultura i globalizacja
 - Z. Bauman, *Kultura w płynnej nowoczesności*, rozdział 1, 3, 4.
4. Teoria kultury wg Freuda.
 - Z. Freud, *Kultura jako źródło cierpień*, s. 165-227.
 - Larysa Siniugina, *Teoria kultury edypalnej, Cierpienie i terapia*, dla referenta: *Spór o Edypa*, w: *tejsze, Pasje poskromione. Freuda teoria kultury*, Warszawa 1985.
5. Gender studies – kulturowa tożsamość płci
 - Anna Łebkowska, *Gender*, w: *Kulturowa teoria literatury*.
 - Małgorzata Radkiewicz, *Co to są studia gender?* W: *efka.org.pl*, Zadra 2 (3) 2000.
 - Luce Irigaray, *Ta płeć (jedną) płcią niebędąca*, przeł. S. Królak, Kraków 2010, tu: *Władza dyskursu. Podporządkowanie kobiecości*. Dla chętnych: *Pytania*.
 - *Feminizm jest polityczny*. Z Toril Moi rozmawia Małgorzata Walicka-Hueckel, w: *Ciało i tekst. Feminizm w literaturoznawstwie – antologia szkiców*, pod red. A. Nasiłowskiej, Warszawa 2001.
6. Perspektywy antropologii kulturowej
 - Roy Wagner, *Wynalezienie kultury*, przeł. A. Malewska-Szałygin, w: *Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej*, wyboru dokonali i przemową poprzedzili M. Kempny, E. Nowicka, Warszawa 2003.

- Clifford Geertz, *Opis gęsty – w stronę interpretatywnej teorii kultury*, przeł. S. Sikora, w: *Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej*, wyboru dokonali i przemową poprzedzili M. Kempny, E. Nowicka, Warszawa 2003.

7. Strukturalizm, kultura i mit (de Saussure, Levi-Strauss)

- C. Levy-Strauss, *Antropologia strukturalna*, tu: rozdz. 1. *Wprowadzenie: historia i etnologia*, rozdz. II *Analiza strukturalna w językoznawstwie i antropologii*.
- C. Levy-Strauss, *Trójkąt kulinarny*, przeł. S. Cichowicz, „*Twórczość*” 1972, nr 2. <http://strony.toya.net.pl/~jarula/images/tk.pdf>
- Georges Charbonnier, *Rozmowy z C. Levy-Straussem*, tu: *Kultura i język*.

8. Praktyka interpretacji i semiologia

- R. Barthes, *Mitologie*, tu: *Wstęp*, Krzysztof Kłosiński, oraz: *Twarz Greta Garbo, Befszyk i frytki, Mózg Einsteina, Tour de France jako epepeja, Ta, która widzi jasno, Kuchnia dekoracyjna, Gramatyka afrykańska, Striptiz, Nowy Citroën, Fotogenika wyborcza, Poujade i intelektualisci. Mit dzisiaj*, s. 239- 296.

9. Semiotyki kultury

- J. Łotman, B. Uspienski, *O semiotycznym mechanizmie kultury*, w: *Semiotyka kultury*.
- J. Łotman, *Semiosfera* (tu: *Przestrzeń semiotyczna, Pojęcie granicy*, s. 197-221.), w: tegoż, *Uniwersum umysłu. Semiotyczna teoria kultury*, przekł. i przedm. B. Żyłko, Gdańsk 2008.
- U. Eco, *Tryb symboliczny*, w: tegoż, *Czytanie świata*, przeł. M. Woźniak, Kraków 1999.

10. Kultura oralna – kultura piśmienna: dwa systemy

- J. W. Ong, *Oralność i piśmienność. Słowo poddane technologii*, przeł. i wstępem opatrzył J. Japola, tu rozdz. 3 i 4: *Nieco o psychodynamice oralności oraz Pismo przekształca świadomość*, s. 55-159.

11. Szkoła frankfurcka: kultura masowa, kultura popularna: Adorno, Benjamin. Spór o kulturę popularną.

- Dominic Strinati, *Kultura masowa i kultura popularna, Szkoła frankfurcka i przemysł kulturalny*, w: tegoż, *Wprowadzenie do kultury popularnej*, przeł. W. J. Burszta, Poznań 1995, s. 15-76.
- W. Benjamin, *Dzieło sztuki w dobie reprodukcji technicznej*, w: *Anioł historii*.
- U. Eco, *Wysoki, średni, niski*, (tu: *Kultura masowa a „poziomy” kultury*, s. 61-108.), w: tegoż, *Apokaliptycy i dostosowani*, Warszawa 2001.

Dla chętnych:

- Gordon Mathews, *O znaczeniach kultury*, w: tegoż, *Supermarket kultury*, przeł. E. Klekot, Warszawa 2005, s. 13-44.
- Dwight Macdonald, *Teoria kultury masowej*, w: Cz. Miłosz, *Kultura masowa*, Kraków 2002.
- G. Mathews, *Supermarket kultury. Kultura globalna a tożsamość jednostki*, przeł. E. Klekot, Warszawa 2005, tutaj: *Poszukiwanie ojczyzny w supermarkecie kultury*, s. 238-281.
- Antonina Kłoskowska, *Kultura masowa. Krytyka i obrona*
- George Ritzner, *Makdonaldyzacja społeczeństwa*

12. Relacje między kulturą i władzą.

- M. Foucault, *Nadzorować i karać. Narodziny więzienia*, przeł. T. Komendant, Warszawa 1998, tu cz. II *Dyscyplina*, rozdz. 2. *Sposoby dobrego tresowania* i 3. *Panoptyzm*, s. 167-220.
- J. Habermas, *Krytyka rozumu jako demaskacja nauk humanistycznych: Foucault oraz Aporie teorii władzy*, w: tegoż, *Filozoficzny dyskurs nowoczesności*.

13. Komparatystyka kulturowa

Adam F. Kola, *Nie-klasyczna komparatystyka. W stronę nowego paradygmatu*, „Teksty Drugie” 2008, z. 1-2, s. 56-74.

<http://www.staff.amu.edu.pl/~ewa/Kola,%20Nie-klasyczna%20komparatystyka.pdf>

14. Posthumanizm. Zniesienie opozycji kultura-natura.

- M. Bakke, *Bio-transfiguracje. Szuka i estetyka posthumanizmu*, Poznań 2010, tu rozdz.: 1-4, s. 17-83.
Bakke, Monika, „[Miedzy nami zwierzętami](#)”. *Teksty drugie*, nr 1/2, 2007.
<http://www.staff.amu.edu.pl/~ewa/Bakke,%20Miedzy%20nami%20zwierzetami.pdf>
- Ewa Domańska, "[Humanistyka nie-antropocentryczna a studia nad rzeczami](#)" [.pdf]. *Kultura Współczesna*, nr 3, 2008: 9-21.
<http://www.staff.amu.edu.pl/~ewa/Domanska,%20Humanistyka%20nie-antropocentryczna%20a%20studia%20nad%20rzeczami.pdf>

15. Studia kulturowe a badanie kultury.

- Chris Barker, *Wprowadzenie do studiów kulturowych oraz Główne problemy studiów kulturowych*, w: tegoż, *Studia kulturowe. Teoria i praktyka*, , przeł. Agata Sadza, Kraków 2005.

Teoria kultury - spis lektur:

(Do egzaminu obowiązuje znajomość 10 spośród wymienionych pozycji.)

1. Appadurai A., *Nowoczesność bez granic*, tłum. Z. Pucek, Kraków 2005.
2. Ch. Barker, *Studia kulturowe. Teoria i praktyka*, , przeł. Agata Sadza, Kraków 2005.
3. Barthes R., *Imperium znaków*, tłum. A. Dziadek, Warszawa 1999.
4. Barthes R., *Mitologie*, tłum. A. Dziadek, Warszawa 2000.
5. Baudrillard J., *Symulakry i symulacja*, tłum. S. Królak, Warszawa 2005.
6. Bauman Z., *Ponowoczesność jako źródło cierpień*, Warszawa 2000.
7. Bauman Z., *Płynna nowoczesność*, tłum. T. Kunz, Kraków 2006.
8. Benedict R., *Wzory kultury*, Warszawa 1966.
9. Berger J., *Sposoby widzenia*, tłum. M. Bryl, Poznań 1997.
10. Bordieu P., *Męska dominacja*, tłum. L. Kopiciewicz, Warszawa 2004.
11. Burszta W. J., *Antropologia kultury. Tematy, teorie, interpretacje*, Poznań 1998.
12. Burszta, Wojciech J., „Nauki o kulturze wobec literatury. Przypadek antropologii”.
Teksty Drugie, nr 4, 2005.
13. Cassirer E., *Esej o człowieku. Wstęp do filozofii kultury*, przeł. A. Staniewska, przedm. B. Suchodolski, Warszawa 1977.
14. Debord G., *Spoleczeństwo spektaklu oraz rozważania o społeczeństwie spektaklu*, tłum. M. Kwaterko, Warszawa 2006.
15. Duszak A., *Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa*, Warszawa 1998.
16. Clifford J. (red.), *Kłopoty z kulturą: dwudziestowieczna etnografia, literatura i sztuka*, tłum. E. Dzurak, Warszawa 2000.
17. Elias N., *Przemiany obyczajów w cywilizacji Zachodu*, tłum. T. Zabłudowska, Warszawa 1998.
18. Foucault M., *Nadzorować i karać: narodziny więzienia*, tłum. T. Komendant, Warszawa 1998.
19. Foucault M., *Narodziny kliniki*, tłum. P. Pieniążek, Warszawa 1999.
20. Foucault M., *Porządek dyskursu*, tłum. M. Kozłowski, Gdańsk 2002.
21. Giddens A., *Nowoczesność i tożsamość: „ja” i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*, tłum. A. Szulżycka, Warszawa 2001.
22. Goffman E., *Człowiek w teatrze życia codziennego*, tłum. H. Datner-Śpiewak, Warszawa 2000.
23. Kempny M., Nowicka E. (red.), *Badanie kultury: elementy teorii antropologicznej*, Warszawa 2005.

24. *Kultura, tekst, ideologia. Dyskursy współczesnej amerykanistyki*, red. A. Preis-Smith, Kraków 2004 (tu: teksty E. Saida, S. Bercovitcha, H.L. Gates'a).
25. Lyotard J.-F., *Postmodernizm dla dzieci*, tłum. J. Migasiński, Warszawa 1998.
26. Łotman J., *Rosja i znaki. Kultura szlachecka w wieku XVIII i na początku XIX*, tłum. B. Żyłko, Gdańsk 1999.
27. M. Mc Luhan, *Przekazniki, czyli przedłużenie człowieka*, w: tegoż, *Wybór pism*, wyboru dokonał J. Fuksiewicz, przeł. K. Jakiubowicz, Wstęp K. T. Toeplitz, Warszawa 1975.
28. Mathews G., *Supermarket kultury. Kultura globalna a tożsamość jednostki*, Warszawa 2005.
29. W. Ong, *Osoba, świadomość, komunikacja. Antologia*, wybór, wstęp, przekład i opracowanie
30. Said E., *Orientalizm*, tłum. M Wyrwas-Wiśniewska, Poznań 2005.
31. Sapir E., *Kultura, język, osobowość: wybrane eseje*, tłum. B. Stanosz, R. Zimand, Warszawa 1978.
32. Simmel G., *Most i drzwi*, tłum. M. Łukasiewicz, Warszawa 2006 (tu: *Mentalność mieszkańców wielkich miast, Socjologia posiłku, Socjologia zmysłów, Z psychologii mody, Filozofia krajobrazu*).
33. Dominik Strinari, *Wprowadzenie do kultury popularnej*, przeł. W. J. Burszta, Poznań 1995.
34. Welsch W., *Transkulturowość. Nowa koncepcja kultury*, [w:] *Filozoficzne konteksty rozumienia transwersalnego. Wokół koncepcji Wolfganga Welscha*, pod red. R. Kubickiego, Poznań 1998.
35. Whorf B.L., *Język, myśl i rzeczywistość*, tłum. T. Hołówka, Warszawa 1981.
36. *Wiek ekranów. Przestrzenie kultury widzenia*, pod red. A. Gwóźdź i P. Zawojkiego, Kraków 2002.